

กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย
ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

THE CONSTRUCTION FOR CO-OPERATIVE OF THE HOD LONGAN'S
FARMERS, HOD SUB-DISTRICT, HOD DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

ผู้วิจัย

รุ่งทิพย์ ชัยพรหม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา

เกตุมณี มากมี²

เสริมศักดิ์ นันทิทรรม³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการรวมกลุ่ม 2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค และ 3) เพื่อพัฒนากระบวนการรวมกลุ่มเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่เข้าร่วมกลุ่ม จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์และแนวการสนทนากลุ่ม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำเสนอในลักษณะบรรยายพรรณนาสรุป (Descriptive)

ผลการวิจัย พบว่า 1) การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยเกิดขึ้นจากการสำรวจหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไข โดยดำเนินการรับสมัครสมาชิกกลุ่ม มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จัดทำร่าง กฎ กติกาของกลุ่มความคิดเห็นของกันและกัน เป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม 2) ปัญหาและอุปสรรค คือ การมาประชุมไม่พร้อมเพรียงกัน การไม่แสดงความคิดเห็นในการประชุม ไม่ได้แลกเปลี่ยนความรู้กัน ขาดประสบการณ์ในการทำงาน ขาดความรู้เรื่องการตลาด ขาดผู้นำที่มีประสบการณ์ และขาดงบประมาณ 3) แนวทางการพัฒนา คือ หาความร่วมมือ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

จากหน่วยงานภายนอก รวมกลุ่มกันซื้อปุ๋ยยา แลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดตั้งกฎ ข้อบังคับ ของกลุ่ม เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ศึกษาดูงาน จัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน ส่งเสริมความรู้ ด้านการตลาด สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มในทุกๆ ด้าน

คำสำคัญ : กระบวนการรวมกลุ่ม, กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย, ข้อปฏิบัติของกลุ่ม

ABSTRACT

The purposes of this research were study the integration process problems and obstacles and the development integration process with Participatory Action Research method. The sample of this research consisted of 30 agriculturists. The instruments used for data collection were the interview and group discussion. This research was a qualitative research and presented in the form.

The result of this research found that 1) The process integration longan growers created by survey problem and analyzed condition of the problem to find out the way to solve the problem by continuing. There was establishment a committee to perform together with drafting rules and group's regulations to evaluate the performance of the groups. The obstacles and problems the meeting of the uncoordinated, no comments on the meeting, no to meet and exchange the ideas, lack of work experiences, lacked of marketing knowledge, lacked of leaders with good knowledge and experiences, and lacked of budget. Guideline integration development were seeking cooperation from external agencies, combination in buying fertilizer, experience and knowledge exchange, had settled regulations of the group, inviting the lecturer to give and knowledge, there was the study, held monthly meeting, every group member involved all aspects in group management.

KEYWORDS : Integration process, Longan's agriculturists, Rules of Conduct



บทนำ

เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ได้ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพทำสวนลำไยในหลายๆ ด้าน คือ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพที่ต่ำไม่ได้มาตรฐาน ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ทั้งค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าจ้างแรงงาน นอกจากนี้ผลผลิตที่ได้ยังมีราคาตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตออกไม่ตรงกับตามความต้องการของตลาด เกษตรกรขาดการวิเคราะห์กลไกทางการตลาด โดยทำการเกษตรตามความรู้เฉพาะทางของตนเอง ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการผลิตลำไย ขาดทักษะเชิงหลักวิชาการ ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาจากการใช้สารเคมี ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย เกษตรกรบางคนไม่มีความรู้ในการผลิตลำไยอย่างถ่องแท้ และขาดอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549 : 142-149) กล่าวว่า องค์การการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในองค์กร คือจะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

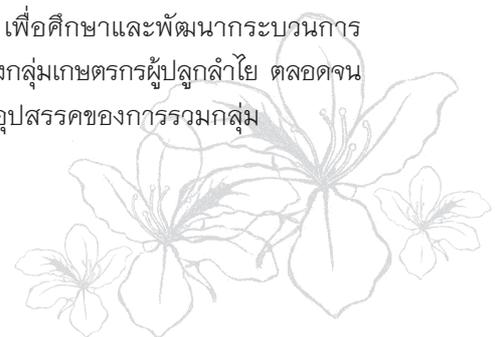
ดังนั้นเพื่อเตรียมการป้องกันปัญหาที่จะเกิดในอนาคตและเพื่อการรวมพลังให้เกิดความเข้มแข็ง การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย การรวมกลุ่มจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การผลิตลำไยดำเนินการไปด้วยดี ดังที่ชลกาญจน์ ฮาชันนารี (2542 : 13) กล่าวว่า การรวมกลุ่มจะทำให้มีอำนาจต่อรองและมีโอกาสทางการขายที่ดีขึ้น นอกจากนี้การร่วมกันคิดร่วมกันทำจะทำให้ธุรกิจอยู่ได้และเติบโต ทั้งยังก่อให้เกิดการเรียนรู้และใช้เวลาในการทำงานน้อยลงโดยอาศัยพลัง

ของกลุ่ม ซึ่งการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นจะมีพลังและอำนาจต่อรองสูงกว่ากลุ่มอื่นที่มีการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้การผลิตลำไยมีคุณภาพมากขึ้น แต่ที่ผ่านมามีพบว่ากลุ่มยังไม่มีการพัฒนาขึ้น การดำเนินงานของกลุ่มยังมีการบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจน มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน กลุ่มยังไม่เข้มแข็งเพียงพออาจเกิดจากสมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่ม ดังที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2553 : 3-10) กล่าวว่า พลังกลุ่มจะดีและไปรอด ต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ มีกรรมการที่ดี มีการบริหารจัดการที่ถูกต้อง สมาชิกช่วยกันวางแผนทำงาน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ดังนั้นเราจึงต้องให้ความสนใจเรื่องการจัดการกลุ่มและคนในกลุ่มว่าทำอย่างไรถึงจะเกิดความร่วมมือกันและทำให้กลุ่มเกิดความยั่งยืน ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความเข้มแข็งและพัฒนาเติบโตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการรวมกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการรวมกลุ่ม



วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากร ในการวิจัยได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ปีพุทธศักราช 2555 จำนวน 487 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่เข้าร่วมกลุ่มในเขตตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแนวการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปและผู้นำชุมชน ข้อมูลส่วนนี้ประกอบด้วย

- ข้อมูลพื้นฐานของประชากร
- สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้าน

ศักยภาพของชุมชนตำบลฮอด

ชุดที่ 2 แนวคำถามเพื่อใช้ระดมสมองในการพัฒนากลุ่ม สำหรับระดมความคิดเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มผู้ปลูกลำไยตำบลฮอด ข้อมูลส่วนนี้ประกอบด้วย

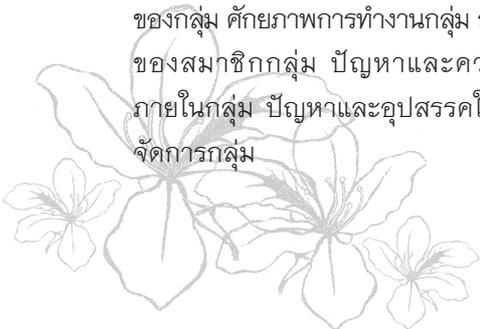
- การสนทนากลุ่มเป็นการสนทนาเกี่ยวกับกระบวนการรวมกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่ม ศักยภาพการทำงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ปัญหาและความต้องการภายในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ร่วมสร้างกระบวนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ด้วยตนเอง โดยการสนทนากลุ่ม ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลนี้สามารถเข้าถึงการทำงานของกลุ่มและได้สัมผัสกับกลุ่มอย่างแท้จริง และใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลด้านศักยภาพของชุมชนตำบลฮอด

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับเกษตรกรและรวบรวมข้อมูลในขณะเดียวกันจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การจดบันทึกประสบการณ์ และใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาศักยภาพทั้งด้านการรวมกลุ่มการผลิต การตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม รวมทั้งข้อมูลกระบวนการและวิธีการเสริมทักษะกลุ่มด้านการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ การลดต้นทุนการผลิต การมีอำนาจต่อรอง ตลอดจนข้อมูลด้านการวางแผนการผลิต การจัดการตลาดในรูปแบบต่างๆ ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อรวบรวมข้อมูลมาได้ผู้วิจัยได้นำมาจัดเป็นระบบระเบียบ และเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำประเภทของข้อมูลและนำเสนอในลักษณะบรรยายพรรณนาสรุป (Descriptive)



ผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย มีผลการวิจัยจากกระบวนการรวมกลุ่มกับ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยของตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้นำชุมชนสำรวจหาปัญหาของ เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ปัญหาที่พบคือ การขาด การวิเคราะห์กลไกทางการตลาด การขาดอำนาจ ต่อรอง ต้นทุนการผลิตสูง ไม่มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างทำ ผลผลิตที่ ได้คุณภาพต่ำ ขาดทักษะเชิงหลักวิชาการ เป็นต้น และได้นำปัญหามาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทาง ในการแก้ไข

2. ผู้นำชุมชนชักชวนเกษตรกรที่ ประกอบอาชีพทำสวนลำไยเข้าร่วมเป็นสมาชิก กลุ่ม โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

2.1 เป็นเกษตรกรที่มีอาชีพ ทำสวนลำไยเป็นอาชีพหลัก

2.2 มีความสมัครใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

2.3 ยอมรับ กฎ กติกา และ ระเบียบของกลุ่ม

3. จัดการประชุมเพื่อแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มและชี้แจง วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม พร้อมทั้ง วางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม

4. จัดทำร่าง กฎ ระเบียบและ ข้อบังคับของกลุ่มขึ้นมา เพื่อใช้เป็นข้อบังคับ ให้กับสมาชิกกลุ่มได้ปฏิบัติตามความเข้าใจ และแปลความ จากนั้นก็นำมาจำแนก

5. จัดทำโครงการขอรับงบประมาณ สนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่ง การเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

6. การประเมินผลการดำเนินงาน

ทางกลุ่มยังไม่มี การวางแผน ในการจัดการผลผลิต เนื่องจากยังไม่เข้าใจ ในเรื่องของระบบการตลาดที่ชัดเจน ที่ผ่าน มาสมาชิกกลุ่มบางคนได้จำหน่ายผลผลิตไป บ้างแล้วและเป็นคนกำหนดราคาขายเอง แต่ บางครั้งพ่อค้าไม่พอใจในราคาที่เสนอก็จะต่อ รองลงมา แต่ในช่วงที่ราคาตกต่ำก็จะเสียเปรียบ พ่อค้า ราคาที่ซื้อขายจะอยู่บนฐานของน้ำหนัก ผลผลิต สีผิว ขนาดของผล ที่ผ่านมากลุ่มได้ขอ ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อส่งเสริม การบริหารจัดการกลุ่ม และทุกคนคิดว่า หน่วยงานภายนอกให้ การสนับสนุนมีผลดี ต่อกลุ่ม ส่วนระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสมาชิก ทุกคนคิดว่ายังไม่ควรมีการปรับปรุง

กลุ่มได้เพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านการตลาดและการบริหารจัดการ โดย มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การศึกษา ดูงาน การจัดประชุม ทุกคนคิดว่าการวางแผน การผลิตและการตลาดถือว่าสำคัญมาก และสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการกลุ่มในด้านการวางแผน การทำกิจกรรม ร่วมกัน การเสาะหางบประมาณ การหา ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้

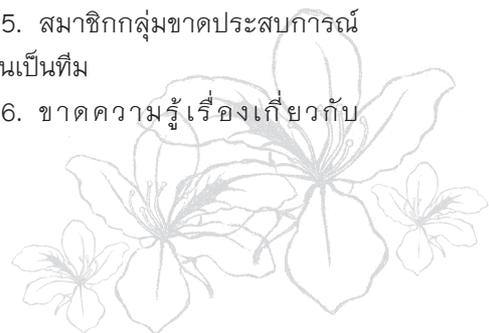
สำหรับปัญหาและอุปสรรคใน การบริหารจัดการกลุ่มจากการวิจัยนี้ คือ

1. การมาประชุมไม่พร้อมเพรียงกัน
2. การไม่แสดงความคิดเห็นใน การประชุม

3. ไม่มีการทำวาระการประชุม
4. ไม่มีกิจกรรมให้สมาชิกกลุ่ม ได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้

5. สมาชิกกลุ่มขาดประสบการณ์ ในการทำงานเป็นทีม

6. ขาดความรู้เรื่องเกี่ยวกับการตลาด



7. ขาดผู้นำที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกลุ่ม

8. ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการกลุ่ม ส่วนแนวทางการพัฒนากระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย คือ

8.1 มีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม

8.2 สมาชิกกลุ่มได้รวมตัวกันซื้อปุ๋ยยา ทำให้มีอำนาจต่อรองกับร้านค้า ช่วยลดต้นทุนในการผลิต

8.3 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย มีการตั้งกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกลุ่ม

8.4 การเตรียมความพร้อมของกลุ่มโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม

8.5 มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ เพื่อให้เกิดแนวคิดและเห็นกระบวนการในการดำเนินงาน ได้แลกเปลี่ยนกับวิทยากรในการให้ความรู้ได้

8.6 มีการจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือนเพื่อวางแผนในการดำเนินงาน และติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน ร่วมวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

8.7 การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการตลาด การผลิตลำไยและการบริหารงานกลุ่ม ศึกษาสู่ทางการจำหน่ายให้ได้ราคาที่ดี การกำหนดราคา เงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ ของตลาด

อภิปรายผล

1. จากการศึกษากระบวนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ผู้นำชุมชนในท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพทำสวนลำไยได้สำรวจถึงปัญหาของกลุ่มเกษตรกรและนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับที่รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549 : 219) กล่าวว่า ผู้นำจะเป็นผู้กำหนดปัญหา วางแผน ตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อการดำเนินงานในองค์การของกลุ่ม

1.2 ผู้นำชุมชนชักชวนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนลำไยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับที่ณัฐนรี ศรีทอง (2551 : 13) กล่าวว่า ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามและเพื่อนร่วมงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมายการทำงาน และตัดสินใจในงานที่ส่งผลต่อเพื่อนร่วมงาน

1.3 จัดการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549) กล่าวว่า เพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับและก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย

1.4 จัดตั้งกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นข้อบังคับให้กับสมาชิกกลุ่มได้ปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549) กล่าวว่า



การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล

1.5 จัดทำโครงการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549) กล่าวว่า เครือข่ายการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มหรือเชื่อมโยงองค์กรการมีส่วนร่วมกับสมาชิกประชาชน และกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในแนวราบขององค์กร การมีส่วนร่วมและชุมชน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่ม จากการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 สมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่พร้อมเพรียงกัน เนื่องจากเวลาร่างไม่ตรงกัน เพราะต้องไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับที่สาคร สุขศรีวงศ์ (2551) กล่าวว่า การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) หรือการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดนั้นจำเป็นจะต้องมีการประชุมเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจถูกต้องตรงกันในเรื่องของการทำงาน รวมทั้งการตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินงานและการหาทางป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น และหาทางแก้ไขอย่างมีระบบ

2.2 การไม่แสดงความคิดเห็นในการประชุมของสมาชิกกลุ่ม ทำให้การทำงานในกลุ่มขาดความร่วมมือ ตลอดจนการประชุมในแต่ละครั้งไม่มีการทำวาระการประชุมทำให้

สมาชิกไม่สามารถจับประเด็นการพูดคุยกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่สาคร สุขศรีวงศ์ (2551) กล่าวว่า ผลการดำเนินงานของกลุ่มนั้นจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งหากสมาชิกภายในกลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน (Homogeneous) แม้ข้อดีที่ได้รับคือความราบรื่นและความง่ายในการทำงาน แต่การที่สมาชิกมีความคล้ายคลึงกันมากจนเกินไปจะทำให้ขาดมุมมองในการทำงานที่หลากหลาย

2.3 กิจกรรมพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกมีน้อย ทำให้สมาชิกขาดการติดต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549 : 142-149) กล่าวว่า องค์กรการมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาสประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจาก การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ ความคิดใหม่ที่ทำทลายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐจะต้องเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ และการสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน รวมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง

2.4 ขาดผู้นำที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกลุ่ม ทำให้กลุ่มขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับที่รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549 : 219) กล่าวว่า ผู้นำจะเป็นผู้กำหนดปัญหา วางแผน ตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อการดำเนินงานในองค์การของกลุ่ม ทีม แผนงาน หรือองค์การ



โดยรวม ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้นำในระดับใด ผู้นำจะเป็นบุคคลที่ได้รับความคาดหวังว่าเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการรวมกลุ่ม สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

3.1 การเตรียมความพร้อมของกลุ่มโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยเพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2553 : 3-10) กล่าวว่า พลังกลุ่มสร้างองค์การประชาชนที่ยั่งยืน เมื่อเราประสบความสำเร็จ มีความต้องการเหมือนๆ กันต้องช่วยกันแก้ปัญหาในสังคมปัจจุบัน เราอยู่แบบเดี่ยวไม่ได้ควรมาระดมความคิดเห็นทางปลดปล่อยความเดือดร้อนให้กันและกัน โดยด้วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการคิดด้วยกัน ทำด้วยกัน รับผิดชอบด้วยกัน และรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน พลังกลุ่มจะดีและไปรอด ต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ มีกรรมการที่ดี มีการบริหารจัดการที่ถูกต้อง สมาชิกช่วยกันวางแผนทำงาน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ

3.2 การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ เพื่อให้เกิดแนวคิดและเห็นกระบวนการในการดำเนินงาน ได้แลกเปลี่ยนกับวิทยากรในการให้ความรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549 : 142-149) กล่าวว่า องค์การกรมีส่วนรวมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในองค์กร คือ จะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกัน เป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดอคติที่มีต่อกัน และเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้ที่เข้าร่วม

3.3 การจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือนเพื่อวางแผนในการดำเนินงานและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน ร่วมวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2553 : 3-10) กล่าวว่า ความเห็นส่วนใหญ่ของสมาชิกจะสามารถใช้เป็นข้อตกลงในการทำกิจกรรมให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มได้อย่างแท้จริง ดังนั้น สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ กลุ่มจะต้องมีการประชุมร่วมกันของสมาชิกทั้งหมดอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อพูดคุยปรึกษาหารือ รับทราบปัญหา เพื่อช่วยกันหาแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น รวมทั้งเลือกตั้งกรรมการใหม่ ตกลงแบ่งส่วนกำไร และวางแผนการทำงานในปีต่อไป

3.4 การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการตลาด เพื่อศึกษาสู่ทางการจำหน่ายให้ได้ราคาที่ดี การกำหนดราคา เงื่อนไข และข้อจำกัดต่างๆ ของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549 : 142-149) กล่าวว่า ส่งเสริมให้มีการผนึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในลักษณะเครือข่าย มาผนึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียว ที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปกิจกรรม โครงการ แผนงาน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน ต้องผนึกกำลังขอความร่วมมือหรืออาศัยการทำกิจกรรมร่วมมือกันหลายองค์กร

3.5 การแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับที่ตติภัทร พงษ์กษัตริย์ (2549 : 5-7) กล่าวว่า การส่งเสริมและการควบคุมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการได้อย่างประหยัดเช่นกัน เพราะเมื่อสมาชิกรวมกันเป็นกลุ่ม

จะสามารถติดต่อได้ง่ายและเกิดการประหยัดในการถ่ายทอดเทคโนโลยี การฝึกอบรม และการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนา เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

3.6 การรวมกันซื้อปุ๋ย ยาบำรุงลำไย ทำให้มีอำนาจต่อรองกับร้านค้า ได้ส่วนลดจากร้านค้าช่วยลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับที่ศศิภัทร พงษ์กษัตริย์ (2549 : 5-7) กล่าวว่า ทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด กล่าวคือ กลุ่มอาจซื้อวัตถุดิบบางอย่างรวมกันได้ ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลง

3.7 การตั้งกฎ ระเบียบ และ ข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นข้อปฏิบัติให้สมาชิกกลุ่มทุกคนได้ปฏิบัติตามและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่สมลักษณ์ ไชยเสริฐ (2549 : 142-149) กล่าวว่า องค์การการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์การมีอิสระทางความคิด การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยควรมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมของกลุ่มให้บ่อยครั้งและต่อเนื่อง
2. ผู้นำกลุ่มมีบทบาทที่สำคัญในการรวมกลุ่มเกษตรกร ดังนั้นต้องมีการส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
3. การจัดตั้งกลุ่มถือว่ามีผลดีต่อการพัฒนาอาชีพทำสวนลำไย

4. การขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเป็นการสร้างผลประโยชน์ในเชิงการพัฒนาพร้อม

5. การหาผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการรวมกลุ่ม

6. การสร้างกลุ่มเครือข่ายผู้ปลูกลำไยก่อให้เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร

7. การตั้งกฎ ระเบียบของกลุ่มเป็นการสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้กับสมาชิกภายในกลุ่มที่ต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. แนวทางการพัฒนากระบวนการรวมกลุ่ม

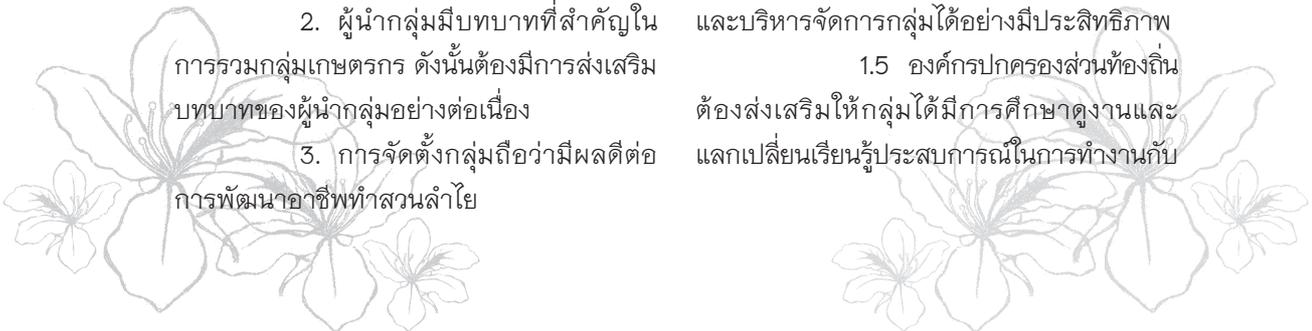
1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 หน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาส่งเสริมให้สมาชิกได้รวมกลุ่มกันหลายๆ คนและจัดหาร้านจำหน่ายปุ๋ย ยาบำรุงลำไย ที่สามารถต่อรองราคากับร้านค้าได้เพื่อช่วยลดต้นทุนในการผลิต

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมแนะนำให้ความรู้สมาชิกกลุ่มในการตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกเข้าใจตรงกันและการดำเนินงานเป็นระบบที่ชัดเจน

1.4 ภาครัฐและเอกชนต้องส่งเสริมให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มถึงวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่มเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้เข้าใจและบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้กลุ่มได้มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานกับ



กลุ่มอื่นๆ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้เห็นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มอื่น

1.6 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามาร่วมประชุมเป็นประจำทุกเดือนกับกลุ่มเพื่อร่วมวางแผนในการดำเนินงานและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของกลุ่ม

1.7 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดหาวิทยากรมาส่งเสริมให้ความรู้ในด้านการตลาด การผลิตลำไย การบริหารงานกลุ่มให้กับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีทัศนคติและมุมมองที่เหมือนกัน

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่ม

2.1 หน่วยงานภาครัฐต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมของกลุ่ม รวมทั้งชี้แจงถึงความเสียหายของการประชุมที่ไม่พร้อมเพียงกัน

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมให้สมาชิกกลุ่มทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

2.3 หน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้กลุ่มได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง

2.4 ภาครัฐ ชุมชน องค์กรต่างๆ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และการพัฒนาส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนรู้จักการทำงานเป็นทีม

2.5 ภาครัฐต้องส่งเสริมความรู้ในเรื่องของการตลาดให้กับกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจสามารถวางแผนการตลาดได้

2.6 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดอบรมส่งเสริมความรู้ให้กับผู้นำกลุ่มเพื่อให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการกลุ่มประสบความสำเร็จ

2.7 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้นในการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเจาะลึกด้านการพัฒนารูปแบบการตลาดโดยตรง เพราะการตลาดถือเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษากลุ่มอาชีพอื่นๆ เพื่อได้ทราบถึงกระบวนการทำงานของกลุ่มและการบริหารจัดการภายในกลุ่ม

4. ควรมีการต่อยอดหรือขยายผลจากงานวิจัยนี้ โดยให้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยและสมาชิกในหมู่บ้านทำการแปรรูปผลผลิตจากลำไยในหลายๆ รูปแบบและส่งเสริมจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ



เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2553). **พลังกลุ่ม**. กรุงเทพฯ : ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์.
- ณัฐนรี ศรีทอง. (2551). **การเพิ่มศักยภาพภาวะการเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- ประจักษ์ เข็มมุกต์ และคณะ. (2546). **ต้นแบบระบบส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- ศศิภัทร พงษ์กษัตริย์. (2549). **การส่งเสริมการรับงานไปทำที่บ้าน**. กรุงเทพฯ : กรมการจัดหางาน.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2551). **การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร**. กรุงเทพฯ : จี.พี.ไซเบอร์พรินท์.
- สมลักษณ์ ไชยเสริฐ. (2549). **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

